

СЕКЦІЯ 1.
ІНФОРМАЦІЙНА ПЛАТФОРМА КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, МАРКЕТИНГ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОСЛУГ

Шкіцька І. Ю, д-р філол. наук, доцент
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ КЕРУВАННЯ ПІДГОТОВКОЮ ВИПУСКНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ
ВИШІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА
СПРАВА» В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Виконання випускних кваліфікаційних робіт є важливою складовою в підготовці майбутнього спеціаліста. Такий вид діяльності дає змогу поглибити фахові знання студентів, удосконалити їхні навички аналізу, добору та систематизації інформації, продукування текстів, зокрема професійного спрямування, відповідно до вимог наукового стилю, підвищити грамотність тощо. Проте у стінах українських вишів доволі часто виникають проблемні ситуації, пов'язані з написанням і захистом випускних кваліфікаційних робіт, і пересічний студент-випускник нерідко виражає негативне ставлення до самого процесу продукування наукових текстів. З огляду на це дослідження, присвячені виявленню труднощів у написанні випускних робіт та пошукам шляхів їх подолання, є актуальними і зумовленими потребами сучасної української вищої освіти.

Метою нашої розвідки є виокремлення важливих етапів у підготовці випускної роботи, окреслення проблем, які виникають на кожному з етапів, та формулювання способів і методів їх вирішення.

У написанні випускної роботи виокремлюємо такі важливі складники: пошук та формулювання теми дослідження, добір наукової та науково-методичної літератури з досліджуваного питання, складання й узгодження плану дослідження, написання розділів, упорядкування списку використаних джерел, загальне редагування тексту, підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи.

Серед основних проблем, що виникають у студентів вищих навчальних закладів під час написання випускних робіт, можна виокремити небажання писати роботу та постійне відкладання її виконання. Здебільшого такі проблеми зумовлені низкою чинників.

Першим з них є те, що обрана тема не цікава студенту: неактуальна, не пов'язана зі сферою його інтересів і практичної діяльності. Для того, щоб уникнути цієї ситуації, викладач повинен добирати теми, які б цікавили молодих людей, відзначалися великою практичною значущістю, мали простір для народження нових думок. Тільки за таких умов можна домогтися мотивованості студента та високих показників унікальності продуктованих ним текстів. Наприклад, керуючи випускними роботами студентів четвертого курсу спеціальності «Інформаційна, архівна та бібліотечна справа», ми порушили традицію вибору студентом теми зі списків викладачів: викладач запрошував студентів до співпраці, а тему формулювали разом, ураховуючи інтереси студента, характер його професійної діяльності (якщо він працював чи проходив практику), а також її актуальність і соціальну значущість. Так, студенти Тернопільського національного економічного університету згаданої спеціальності для написання випускних робіт у 2018–2019 н. р. надавали перевагу темам, пов'язаним із:

- захистом авторських прав на твори, розміщені у мережі Інтернет;
- розкриттям впливового потенціалу Інтернет-соцмереж;
- репрезентацією поліфункціональності мережі «Інтернет»;
- реалізацією бізнес-проектів в Інтернет-просторі;
- розвитком рекламного дискурсу в Інтернеті та на телебаченні;
- новими тенденціями в доборі кадрів і веденні діловодства в міській раді та судових установах відповідно;

- оптимізацією документального забезпечення роботи відділів кадрів;
- рокриттям маніпулятивної спрямованості комунікативних стратегій, використовуваних у ситуаціях торгівлі;
- змінами ролі та характеру діяльності бібліотек тощо.

Студенти мають мало практики написання самостійних текстів у науковому стилі. На нашу думку, це потрібно починати ще в школі, а у вищих навчальних закладах необхідно на 1–2 курсі запровадити обов'язкове вивчення навчальної дисципліни «Основи академічної доброчесності».

Другою проблемою, яка виникає, є відкладання – затягування роботи над дослідженням. Загалом відкладання – це проблема не тільки молодих людей і не тільки українців. Інформаційна насиченість, збільшення навантажень у навчанні та трудовій діяльності, а також ускладнення та диференціація виробничих завдань призводять до масових порушень термінів їх виконання. До того ж особливістю людської психіки зумовлене відкладання виконання завдань, які видаються особі важкими, незнайомими чи неприємними. Будь-яка творча діяльність є складною і потребує великих енергетичних і часових затрат. Як допомогти студенту? Передусім важливо регулярно нагадувати про необхідність виконання роботи й дати чіткі вказівки та рекомендації щодо її оформлення та написання. Дехто зі студентів визнає, що оформлення титульної сторінки, а також написання «орієнтовного вступу» за визначеною структурою чи шаблоном істотно допомагає розпочати роботу.

У кожному навчальному закладі й на кожній випусковій кафедрі є навчально-методична література, у якій сконцентровано всю необхідну інформацію для написання курсових, дипломних і магістерських робіт, наприклад [1]. Але чи читають уважно сучасні студенти посібники обсягом 60 і більше сторінок? На нашу думку, дуже ефективним засобом активізації творчої діяльності студентів є створення спрощеної версії вимог до написання й оформлення таких робіт. Указівки обсягом 6–10 сторінок будуть набагато дієвішими, ніж посібники з деталізованою інформацією та інформаційно нещільним наповненням.

У стислих вимогах доречно виділяти значущу інформацію кольором: обсяг роботи, її структурні елементи, необхідний показник унікальності тексту, змістові складники вступу (актуальність теми, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, наукова новизна (для магістерських робіт), практична значущість результатів, інформація про апробацію результатів роботи (місце і час) та власні публікації), перелік супровідної документації, поради щодо написання роботи.

Підготовлені нами стислі вимоги містять такі структурні елементи:

1. Структура кваліфікаційної роботи.
2. Основні етапи роботи: поради.
3. Вимоги до викладу мовного матеріалу.
4. Правила оформлення кваліфікаційної роботи.
5. Додатки (зразок титульного аркуша, зразок анотації, зразок резюме, декларація доброчесності, типові мовні звороти (див. [3, с. 255–264]).

Розглянемо приклад порад студентам щодо написання роботи:

Здійснюючи добір літератури, копіюйте чужий матеріал одразу з посиланням та лапками, які будуть слугувати «сигналом» про те, що чужий матеріал скопійовано без змін (потім ви повинні осмислити та модифікувати його).

Одночасно з робочим файлом для основної частини роботи створіть файл для формування списку використаної літератури, у якому зазначайте всі бібліографічні дані. Цитуючи джерело, яке існує як в друкованій, так і в електронній формі, посилайтеся на друкований варіант. До кожної цитати (дослівної чи перефразованої) подавайте номер сторінки.

Надавайте перевагу літературі, що вийшла протягом останніх п'яти років, а також використовуйте іншомовні джерела інформації.

Не менш важливим є подання студентам, крім стислих вимог і посібників щодо написання й оформлення наукових робіт, зразкової роботи, у якій дотримано всі вимоги,

особливо щодо оформлення, упорядкування списку використаної літератури, стилю викладу інформації тощо.

Сучасні засоби комунікації дають змогу викладачу тримати тісний зв'язок зі студентами й легше контролювати їхню роботу. Якщо викладач працює з групою студентів, доречно надсилати листи з вимогами, зразками, порадами колективному адресату. Оскільки електронна пошта є не дуже популярним засобом опосередкованої комунікації серед студентської молоді, викладачу доречно використовувати мобільні додатки, наприклад, «Вайбер» або «Телеграм», для інформування студентів про надсилання електронної кореспонденції та для координування дій студентів.

У сучасних текстових редакторах є можливість здійснювати редагування документа, вносячи правки, які видно його автору. Такий спосіб редагування дуже корисний для студентів, оскільки вони матимуть змогу бачити свої помилки та розуміти суть правок. Якщо викладач обмежений у часі, потрібно використовувати традиційний спосіб виправлень: після технічних правок на комп'ютері вносити правки в роздруковану версію надіслану студентом роботи.

Спираючись на власний досвід, зауважимо, що викладачу-науковому керівнику декількох студентів варто створити групу в мобільному додатку, наприклад, «Вайбер» або «Телеграм», – для активізації студентів щодо написання їхніх випускних робіт. Цінними також є текстові повідомлення викладача про типові логічні, технічні та мовні помилки в текстах робіт, а також акцентування уваги студентів на недоліках у формуванні висновків, виокремленні ключових слів та впорядкуванні списку використаних джерел (див. про це більше в [2, с. 56–59]).

Зауважимо, що під час такого опосередкованого спілкування ефективною є також незначна неформалізація стосунків зі студентами: уживання пестливих форм імен, розміщення тематичних зображень («бджілка», «совенятко», «кубок» і под.) та «смайлів». Це позитивно впливає на характер інтеракції «викладач–студент» і позитивно позначається на творчій діяльності студентів.

Організацію та проведення попередніх захистів на кафедрі вважаємо дієвим заходом для зменшення кількості «порушників остаточного терміну подання робіт» і попередження репрезентації неякісних і ненаукових досліджень.

Таким чином, запорукою успішного написання випускної роботи студентом вищого навчального закладу є: а) актуальна й цікава тема, яка передбачає вияв творчості та є практично спрямованою; б) розробка викладачем стислих і чітких вимог до написання й оформлення робіт; в) надсилання студентам зразкової роботи як взірця оформлення та наукового викладу інформації; г) формулювання порад, які допоможуть студентам уникнути типових змістових, логічних, мовних і технічних помилок; д) регулярний контроль за станом написання роботи шляхом частково неформалізованого спілкування у соцмережах і мобільних додатках. Дотримання цих вимог сприятиме досягненню мети – домогтись вчасного подання студентом до захисту самостійно написаної, виконаної на належному науковому рівні якісної випускної роботи.

Список використаних джерел:

1. Загальні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів / за ред. доц. М. І. Шинкарика. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 60 с.

2. Шкіцька І. Ю. Основи академічної доброчесності: практикум: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 64 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/31709>.

3. Шкіцька І. Ю. Сучасна мовна комунікація в публічному управлінні: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 312 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29700>.

